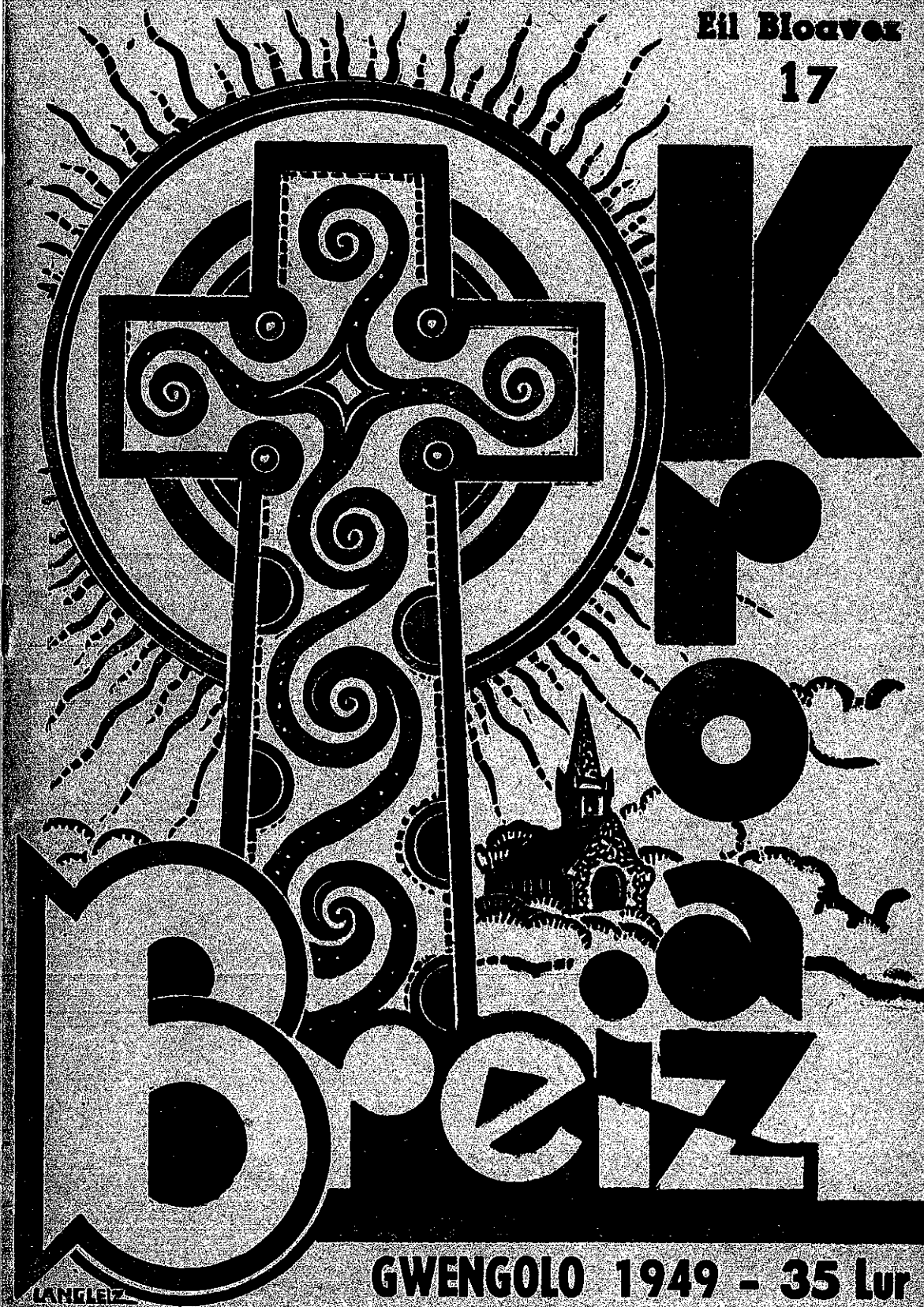

Eil Bloavez

17

LANGLEIZ

GWENGOL 1949 - 35 Lur

GRANDS MAGASINS TREANTON

FONDÉS EN 1848

Place de l'Église et Place de Lourdes

LANDIVISIAU

Téléphone 7

Grande-Place

SAINT-POL-DE-LÉON

Téléphone 130

Quincaillerie, Ménage

Electricité, Fournitures Industrielles

Matériaux de Construction

Charbons, Bois du Nord, Fers, Métaux, etc...

On trouve de tout chez **TREANTON**

AU MEUBLIER D'ART
Ty-Breiz

René CREACH'CADIC

21, Avenue de la Gare, QUIMPER

Téléphone 4-83

Son Musée d'Art Breton

Ses Intérieurs Anciens

Installations de Magasins

Aménagements de Cafés

et de Bars Américains

FILET BLEU
BISCUITS FAMEUX
QUIMPER

CAMIONNAGE
DÉMÉNAGEMENTS

GARDE-MEUBLES

L. Tanguy
Quimper

DÉCORATION, LITERIE, TISSUS D'AMEUBLEMENT

A. POUCH et Fils TAPISSIERS
DÉCORATEURS

17, Rue Sainte-Thérèse, QUIMPER — Téléphone 11-60

Tl ar GLOAN

9, Straed ar C'higereziou, KEMPER

*Gloanañjou digemmesk
eus an oll ardameziou*

E ti **SOUFREREZ KERNE**
E. BEGOT 13, Straed Jean-Jaurès, KEMPER
Téléph. 9-33

E vez dreset adieuzet evit ar gwella goloioù-kaoutchoug ar rodou
Gwerz a c'holoioù a bep ment — labour vat, graet hep dale

"AGA"

Véritable Cuisinière à feu continu

"UNIQUE AU MONDE"

MODÈLES POUR PENSIONNATS
COMMUNAUTÉS, FERMES, etc...

Concessionnaire :

LECERF, 8, Rue Kerfenteun, QUIMPER — Téléph. 8-88

ART SACRÉ

ORFÈVRE
BRONZES
STATUAIRE
CHASUBLERIE

Pierre PÊCHE

14, Boulevard de Kerguelen
QUIMPER (Finistère)

Téléphone 8-10

LUNETTERIE — ORTHOPÉDIE

Diplômé
de l'École
Nationale
d'Optique

DELBENN

Diplômé
de l'École
Française
d'Orthopédie

16, Rue Kéréon. — QUIMPER

LE BIHAN-SALUDEN

7, Rue Kergariou
QUIMPER

VITRAUX

PAPIERS D'EMBALLAGE EN TOUS GENRES
SACS ET NAPPES EN PAPIER, FICELLES

Jean PAYAN

Dépôt : 54, Quai de l'Odéon
QUIMPER — Tél. 12-88

133637

KROAZ-BREIZ

GWENGOLO

NIV 17

PRIZIOU : { Koumanant ordinal (eur bloaz) 350 lur
Koumanant a zikour 500 lur
Koumanant a enor 800 lur

1. Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaouenn : skriva da rener Kroaz Breiz : Mr l'abbé Jean-François Falc'hun, professeur au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

2. Evit kement a zell ouz Koumanantou ha profou, skriva da : Mr l'abbé Laurent Bleunven, recteur, Plomelin, par Quimper, (Finistère). C. C. P. 1266.53 Rennes.

TAOLENN

Goueliou ar Miz (An Tad)	Pajenn	2
An diaoul hag ar banerad sivi (Petromig)	—	3
Ar vicher a gouer (Y.-L. Becot)	—	5
Fransez Vallee	—	6
Bleun-Brug Lokornan (Y.-F. ar Falc'hun)	—	8
Tenzor an dinlin goz (Ab Sulio)	—	12
Gwechail e Kerwenn : An eost (H. Greff)	—	13
En eur Barrez a vro-Leon	—	15

Korn ar Merour

Da veur a hini eus hon lennerien dievez e rankan degas da zonj eus kement-man : an 200 lur, o devoa degaset d'eomp warlene, a oa evit paea an 8 niverenn, moulet e 1948.

Skrivet fraez oa ar wirionez-se war Groaz-Breiz Mae 1948.

El miz genver diweza e tigare eta ar c'houmanant nevez, a gouste 350 lur.

Evel m'eman ar c'hiz, hor beus kendalc'het da gas ar gelaouenn d'ar re holl a oa koumanantet e 1948, ha n'o deus ket lavaret e felle d'ezo terri o c'houmanant.

El mezevenn hon eus graet eur galv d'an dilerc'hidi da baea. Mard'omp bet

selaouet gant meur a hini, an darn vrasa a zo chomet bouzar.

Goulenn a reomp diganto dont enno o unan. An 8 niverenn kaset da bep hini abaoe ar bloaz nevez, a zo kous-tet d'eomp 240 lur.

Ezomm hon eus, hag ezomm bras, eus an arc'hant-se evit gellout padout, er bloaz a zeu.

Ha setu perak e vezo ret deomp kas, hep dale, eur bilhed-paea d'hor mignoned dizonj, ma ne zigoront ket prim o yalc'h.

Fizions am eus ec'h espernint d'eomp, ha d'ezo o unan, eun dispign muioc'h.

AR MEROUR.

REVUE MENSUELLE

Ar merour : M. l'abbé BLEUNVEN
Recteur, PLOMELIN, par Quimper

Ti-Mouleriez Kreiz Breiz
36, Rue Richard-Lenoir, RENNES

An diaoul hag ar banerad sivi

Ar marc'hadour sivi a oa war ar blasenn.

Eur bern tud en dro dezañ...

Lod o prena, lod all o sellout prena hag o c'hlaourenni. Lomig ha Perig a oa eus ar rummad-mañ...

Biskoaz en o zammig buhez n'o doa gwelet eur bern paneradou sivi evelse. Ha pebez sivi! Teo, lart, livrin ha ruz evel soudanennou ar gursted vihan, da c'houel ar Zakramant.

Na pegen eurus Plougastelliz, a c'hell ober kovadou sivi!

Amañ, e Menez-Are, ne gaver nemet brug ha reier!

An daou baotrig a zebre soñjou du hag a gendalc'he da c'hlaourenni dirak ar sivi ruz.

Diaoul an avi, ken sioulik ha tra, a oa o troidellat en dro d'ar stal-sivi. Dont a reas da guzulikat e gentel e pleg skouarn an daou baotrig.

« Perak 'ta chom aze da c'hlaourenni? Kemerit 'ta buhan eur baneradig evidoc'h ho taou! Den ne welo ac'hanoc'h hag ar marc'hadour ne vo ket paouroc'h! »

Ar c'henteliou fall, hadet e kalon an den, a ziwan trummoc'h c'hoaz eget ar gwiniz du en douar.

Eul luchadennig an eil ouz egile, ha setu ar baotred da ober o zro-gamm. Ne badas ket pell an abadenn: c'hoari an dro da stal ar marc'hadour, tapout peg en eur baner dres pa oa troet e benn gantañ... ha setu graet an taol!

Ken dizeblant ha m'o defe prenet ha paet o zivi, an daou laer a dreuzas ar blasenn hag a yeas da guzat o laeradenn du-hont, en eun ti koz kouezet en e boull, er penn all d'ar bourk.

Kuzet e voe ar banerad sivi en eun neizig yeod glas ha radenn, en eur c'horn d'an ti koz.

Poent e oa bremañ mont d'ar skol... ha n'eus forz penaos, ret e vefe dezo gortoz an noz evit debri ar sivi.

Lomig ha Perig a gavas hir spontus an amzer en devez-se. Biskoaz n'o doa bet kement a vall da welout an noz o tont... Met da vare ar sivi ruz e vez hir an deiz, ha ret e voe dezo gortoz ha kaout pasianted.

Dont a reas an noz evelato... Eun nozvez teñval-sac'h...

Daoust d'an deñvalijenn, an daou babor a gavas o c'huzadenn. N'hellent ket, siouaz, chom en ti koz da zaouri o laeradenn... Re a dud a dremene dre an hent.

Met da belec'h mont d'an eur-mañ? « D'ar vered, eme Lomig. Alc'houeziet eo ar gloued, met n'eo ket diaes mont dreist ar voger. »

En eur ober e rampadenn, Perig avat a voe darbet dezañ diskregi diouz ar banerad sivi. Diou zivienn zoken a gouezas war an hent.

« Gortoz! Gortoz! Krog er baner ma tiskennin da zastum an diou zivienn kouezet war an hent. »

— Lez an diou zivienn-ze aze, eme Lomig; bremañ e kavimp anezo! Diskenn 'ta buhan amañ! »

Perig a zentas, a reas eul lamm er vered hag a zeuas da azeza war eur bez e kichen Lomig.

Ha bremañ, bec'h d'ar sivi!

Lomig, ar c'hosa, ar banerad sivi gantañ war e varlenn, en em gargas da rei da bep hini e lod.

« Unan din-me, unan dit-te... »

Pep hini d'e dro a lonc e zivienn. Ché! Pebez sivi mat!

« Unan din-me, unan dit-te... », a gendalc'he Lomig, ingal evel momenter eun orolaj.

Tremen a rae bep an amzer unan bennak dre an hent, met n'helle na gwelet na klevet.

Dizoursi, an daou gañfard a gendalc'he gant o friko.

« Unan din-me, unan dit-te... Unan din-me, unan dit-te... »

Lizetig ha Finetig a oa kemenerezed. Bemdez ez aent da wriat war ar maéz, en eun ti pe di.

Diwezat e oant en devez-se o tont d'ar gêr. Mont a raent, o diouig, war o « zrankilite », evel ma vez lavaret. Tremén a raent dirak ar vered...

« Klevet a rez, Finetig, eme Lizetig a-greiz pep kreiz, chomet a grenn a zav. Klevet a rez? »

— Petra 'ta?

— Ne glevet ket! Met selaou 'ta!

— Unan din-me, unan dit-te... Unan din-me...

★ Goueliou ar Miz ★

4 gwengolo : 13vet sul goude ar Pantekost.

« Daoust hag an dek den n'int ket bet pareet? eme Jezuz, goude beza roet ar pare da zek den lor. E pelec'h eta emañ an nao all? N'eus bet kavet nemet an estrañjour-mañ, eur Zamari-tan, da renta gloar da Zoue »!... Al-las! Daoust ha n'omp ket re alies heñvel ouz an nao all, ha dianaoudek ha dizeblant e keñver eun Doue hag a zo bemdez ken mat ha ken brokus en hor c'heñver?

8 gwengolo, yaou : Ginivelez ar Werc'hez Vari ha pardon Itron Varia ar Follgoad.

Evel an holl Zent hag an holl Aelez, evel Salaun ar Foll hag an holl gristenien vat, saludomp an hini a zo, hag hi hepken, kaeroc'h, santeloc'h, galloudusoc'h eget an holl Zent. Itron Varia ar Follgoad, pedit evidomp!

11 gwengolo : 14et sul goude ar Pantekost.

« N'hell den ebet servija daou vestr... N'hellit ket servija Doue hag an arc'hant. » Jezuz e-unan eo a ro deomp ar gentel-ze. Selaouomp anezi gant ar brasa evez ha dalc'homp soñj bepred n'hon eus nemet eur Mestr da zervija, unan hepken: Doue!

12 gwengolo, lun : gouel ano santel Mari.

Eun ano hag a zo benniget war an douar abez, — eun ano hag a lak an diaoul da grena, — hag a dlefe beza lavaret mil gwech bemdez gant an holl gristenien. Eun ano ivez hag a dlefe beza roet d'an holl vugale war ar maen-badez! Dalc'hit soñj a gemment-se, tadou ha mammou!

18 gwengolo : 15et sul goude ar Pantekost.

« Arabat fasia, eme Sant Paol; ne vez ket graet goap ouz an aotrou Doue. Pep hini a eosto ar pezh en do hadet. » Betek-hen, petra hon eus-ni hadet? Greun mat pe greun fall? Ma fell deomp kaout eun eost kaer er baradoz, ha n'eo ket poent deomp cheñch buhez, ha beva diouz lezennou Doue hag an Iliz?

19 gwengolo, lun : gouel Itron Varia ar Zalet.

« Roet am eus deoc'h c'houec'h devez evit labourat; ar zeizvet am eus miret evidoun, ha ne fell ket d'an dud e rei din... Ar re a vez en hent gant o c'hirri, n'int ket gouest da doui nemet dre ano va Mab... Ret eo lavaret ar pedennou mintin ha noz. » Evelse e komzas ar Werc'hez da vugale ar Zalet. Taolomp evez mat ouz he c'homzou, ha sentomp outi.

25 gwengolo : 16et sul goude ar Pantekost.

« An neb en em uhela a vo izelaet, an neb en em izela a vo uhelaet. » Bezomp izel a galon, greomp vad d'an dud ar muia ma c'hellimp oc'h en em lakaat en o zervij, hag er baradoz, Doue a roio deomp eur plas kaer.

29 gwengolo, yaou : gouel Sant Mikael.

Evel sant Mikael, bezomp atao fidel da Zoue, hor C'hrouer, hon Tad hag hor Zalver; ra blijo gantañ hor sikour bemdez da gaout an trec'h war Zatan, hon enebour.

AN TAD.

— Klevet a rez bremañ ?

— Ya ! Klevet a ran !... »

An diou gemenerez, skornet o izili gant ar spont, a groge start an eil e brec'h eben hag a grene evel daou lapous bihan kouezet diouz o neiz...

« Unan din-me, unan dit-te... a gendalc'h ar vouez. »

— Petra eo, a gav dit ? a c'houlennas Lizetig en eur skrijal.

— N'ouzon ket, Lizetig baour !... Klevet am eus konta gwechall, e teu alies d'ar vered an Aotrou Doue hag an diaoul da ranna kenetrezo eneou an dud varo.

— Marteze awalc'h eo an dra-ze eo... Selaou 'ta c'hoaz ! —

— Unan din-me, unan dit-te... (Ar vouez ne gonte ket ken ker buan... Mont a rae goustatoc'h-goustata.)

— Unan din-me..... Unan dit-te.....

Unan din-me..... Mat !..... N'eus hini ebet ken amañ... Met aze, en tu all d'ar voger, war an hent, ez eus diou all... Deomp da glask anezo... »

Ar gurun o koueza war o zeulioù n'he defe ket lakaet an diou gemenerez da dec'hout buhanoc'h. D'an daou lamm-ruz e redjont betek ar gêr...

Drouklivet evel daou gorf maro e tegouezjont en ti... bec'h dezo o kaout o alan, o dent o stlakai gant ar spont...

« Petra 'ta a zo en em gavet ganeoc'h ? »

— O... an diaoul ! a lavare Lizetig, en eur grene atao.

— Ô... an Aotrou Doue ! a lavare Finetig, o krena kement all.

Tud an ti ne gomprenent ket eur siseurt.

« Ar re-mañ a zo sot awalc'h », a c'hrozmole an tad-koz.

Pa voe torret ar spont warno, ar merc'hed paour a c'hellas displega o abaden... hag o spontadenn. Tud an ti ne ouient ket re vat petra kredi. Biskoaz kement all !

« Eomp da gousket, eme an tad-koz... Ware'hoaz e vo gwelet... »

Antronoz, holl dud ar barrez o doa klevet konta spontadenn an diou gemenerez. Ne oa kaoz e pep lec'h, nemet eus paotred ar Zabad, ar viltañsou, al lutuned ha kement-zo.

Ar wazed a vouse'hoarze hag a heje o diskoaz.

Ar merc'hed a grede, lod anezo da vihana, rak an diou gemenerez n'o doa ket ar brud da gonta kofichennou...

Perig ha Lomig avat a c'hoarzas leiz o c'hroc'hen.

Eur c'hovad-c'hoarzin da lakaat da ziskenn ar c'hovad-sivi !

Fiziañs am eus e savas ganto ivez eur galonad keuz diwar o laeradenn... hag o deus lakaet urz en o c'houstiañs hag ivez e yalc'h ar marc'hadour sivi !

PETROMIG.

EUL LEVR DA BRENA

« HON OFERENN HEULIET MAT »

(Ar Vuhez Kristen, kouent ar Gapusined, Rosko, 1949, 64 pajenn)

En hon amzer, e klasker lakaat ar gristenien da gemer perz, kals muioc'h, e lidou an oferenn : hon Tad-santel ar Pab hag hon Aotrou 'n Eskob e Kemper, o deus pouezet meur a wech en o c'helennadurez war gement-se.

Levriou a zo bet embannet evit dont a benn eus al labour. Kals parrezioù a ra implij, gant plijadur, eus levr an Ao. Guerneur, « An oferenn heuliet gant an dud fidel », moulet alies a vremañ.

D'o zro, Kabusined Rosko a ginnig d'ar parrezioù ha d'an dud fidel eul levrig nevez « An oferenn heuliet mat ». Ennañ e kaver c'houec'h doare da gemer perz en oferenn : 1) en eur respont d'ar beleg ; 2, 3 ha 4) en eur

lavaret pedennou ha kana kantikou-oferenn bep eil ; 5 ha 6) en eur gana kantikou hepken.

Aes eo ober implij eus al levrig-mañ, ha kals servij a roio er parrezioù evit oferenn-blaen ar zul ; zoken er parrezioù n'o deus nemet eur beleg, e c'hell eun den a volentez vat dont buan a benn da ren an oferenn evit mad an holl.

Goulennit al levr digant : M. le directeur d'Ar Vuhez Kristen, Couvent des Capucins, Roscoff (Finistère). C. C. P. : 209-81, Nantes.

Priz al levr : 25 lur ; gant eun distaol a 20 % da renerien ar parrezioù pa gemeront d'an nebeuta 50 niverenn.

Y.-F. ar F.

M'hoc'h eus eul levr brezonek da brena ha na gavit ket en dro deoc'h, skrivit da B.A.L.B. (Breuriez al levriou brezonek), 8, straed Legraverend, Roazon. Goulennit eno degas deoc'h evit netra roll al levriou brezonek o deus da werza.

Ar VICHER A GOUER

Al lizer-mañ a zo bet skrivet da rener Kroaz Breiz gant an aotrou Becot, ijiner al labour-douar (ingénieur agronome) : kals eus hor yaouankizou o deus anaoudegez anezañ evit beza e glevst alies o ranna e zeskadurez gant hor c'houveren yaouank en devezioù studi savet evito er bloavezioù tremenet. Embann a reomp gant plijadur, goude aotre an ao. Becot, al lizer leun a gentelioù talvoudus ne dileont ket chom kuzet ouz holl lennerien.

An Ao. Becot en deus bet ivez ar vadelez da lakaat etre hon daouarn skridoù all diwarbenn al labour-douar, hag a vo embannet dizale. Bennoz a greiz kalon, en hano Kroaz Breiz hag he lennerien, d'ar skrivagner madeleus ha gouiziek.

Roazon, 24 mezeven 1949.

Aotrou Rener,

Dudi am eus bet o lenn war *Groaz Breiz* pennadoù an aotrou Kreff, a ziskouez deomp buhez an dud diwar ar maez hanter-kant vloaz a zo (1). Eur c'henn bras a zo deuet abaoe. Ar re goz a zo tuet alies da c'hrozmolat ha d'ober fae war an nevezentioù, o lavaret d'an dud yaouank ez eont da goll. Ar re yaouank, er c'hontrol, a gav dezo ne oa gwechall nemet sotonioù war an douar.

D'an deiz hirio emañ an traou o trei buhanoc'h eget biskoaz. Klaskomp eta ober eun disparti etouez an nevezentioù a bep seurt a welomp o sevel a zeiz da zeiz ; klaskomp lakaat an traou mat nevez-diwanet da greski ar muia ar gwella, o c'houennat al louzou fall, mar deo ret.

Skrivet am eus e penn va lizer « *Ar Vicher a gouer* ». Ha setu eun nevezenti : na pet gwech n'ho peus ket klevet eun tad a familh diwar ar maez o lavaret : « Etouez va bugale, setu unan hag a zo eur paotr fin, spered dezañ ; d'ar skol e vo kaset, hag eur vicher a vo desket dezañ... Egile all avat n'eo ket ken gouest : chom a ray da labourat douar. »

Neuze, eus eun tu, ar re fin, o teski eur vicher : ar vicherourien !

Eus an tu all, an dud divicher, ar goueriered !

Ha padal, bremañ, al labour-douar a zo eur vicher. Petra a raio eun den dizek, mar deo ret dezañ gounit e vuhez o labourat e dammig douar ? Eun tieg a zo ret dezañ en em denna e unan gant al ludueier a bep seurt, gant an hajou, gant ar mekanikou. Bez' en deus zoken da rei e ali en emgleioù kouriered. Mar deus bet gwechall tud o labourat douar abalamour ma ne ouient ober netra all, hirio ez eus cheñchamant bras : an dud diwar ar maez, — ha ret eo dezo

— a zo ker barrek hag ar re all war n'eus forz petra. N'eus mui da gredi e chomint da labourat douar dre nerz pe dre heg : dre o youl vat hepken ha dre garantez evit o micher eo e chomint !

Met evit en em denna mat gant o stal, petra zo ret dezo ?

Ober o micher evel tud a skiant.

Arabat ober fae war ar gizioù koz : er c'hontrol, ar re-mañ eo ar maen diazez ma c'heller sevel warnañ, uhelec'h-uhela, mein ar gizioù nevez ; hag hep eun diazez mat ez ay an ti war ziskar. Bezomp doujus eta e keñver ar gizioù koz ; gouezomp tenna hor mad anezo, met savomp warno mein nevez eleiz.

Ar yaouankiz a-vremañ n'emañ-hi ket da damall war ar poent-se : klask a ra muioc'h-mui anaout an traou nevez ; sellit 'ta ouz ar baotred a labour war ar gwez frouez, evit anaout hag implij al louzou nevez-ijinet enep ar c'hleñvedou ; ouz paotred Fouesnant, ken ampart da c'hounit ha da werza kerez ; ouz ar re a ya da gontrolierien war ar patatez, hag ouz ar re a ra ar vicher a vikanikerien, evit lakaat moterien ha trakterien da vont en dro.

Evit mont warraok, setu an daou boent a zo d'am menoz, an talvoudusa d'an deiz hirio :

Da genta, dont da veza desketoc'h-desketa war ar mekanik : anaout ar moterien a bep seurt, dre al levriou ha dre al labour e unan. Anaout ive an trakterien a bep doare, evit dibab, en o zouez, ar re a vo dereat d'an tiegez. Anaout kement tra a zell ouz an elektrisite. En eur ger, deski ar pezh a anver : « Ijin ar Maezioù » (Génie rural). Evit gwir, bez' ez eus dija meur a hini hag a zo barrek kenañ war gement-se.

D'an eil : gouzout konta ar gwen-

neien ! War ar c'hounidegez eo diaze-
zet, pep tra e labour an douar : ret
eo gouzout peur e c'hounezher ha peur
e koller. Ne lavaran ket d'an dud beza
krog o bizied, nann ! Met beza mar-
c'hadourien onest ha digor o daoula-
gad. Ahendall ez ay an tiegez buhan
war netra.

* * *

Ret eo hen anzav : bez' ez eus bre-
mañ etouez an dud yaouank, paotred
ha merc'hed a Vreiz-Izel, eur bern tud
hag a gompren kement-mañ, hag a
lako holl galon war an traou nevez
am eus diskleriet amañ, daoust d'an
traou-ze beza kalet alies ha diaes da
zeski. Eur frealz eo d'ar re goz evel-
domp, pa welomp ar bed o trei evel
ma ra ha pa 'z eus re yaouank hag
a c'heller lakaat ar fiziañs enno.

✠ FRANSEZ VALLEE ✠

D'an 3 a vezeven 1949, diouz ar
mintin, e varve en ospital Sant-Lorans,
e kichen Roazon, en e 89 bloaz, eun
denig distar, dall ha bouzar gant ar
gozni, ha karget a bep seurt kleve-
jou, Fransez Vallée, lesanvet TAD AR
BREZONEG, abalamour d'al labour dis-
par en deus grêt evit hor yez.

Evel m'en deus kontet deomp en
e *Envorennou eur brezonegour*, ganet
oa bet e Benac'h (Belle-Isle) e Bro-
Dreger, « en eur familh orfebourien
deuet eus an Normandi araok an Dis-
pac'h. Met dre zimeziou e teujont a-
bred da veza Bretoned a ouenn hag
a yez. »

E dad a gare komz ha klevet komz
brezoneg. Met e vamm a oa a Vreiz-
Uhel, he ne oa war he zro da vitizien
nemet Gallezed. Pa varvas unan anezo,
e dad a gemeras eun all ha ne ouie
nemet brezoneg. Ganti eo e stagas F.
Vallée da zeski brezoneg, wardro e 7
pe 8 vloaz. Adalek neuze e voe bre-
zoneg gant ar vugale ouz taol.

O zad en doa eur vilin da ober pa-
per, hag ar merc'hed a laboure enni
ne ganent nemet brezoneg eus ar min-
tin d'an noz. Ganto, hag o c'hoari gant
bugale all, e peurzeskas F. Vallée ar
brezoneg.

« Dre furchal en armel va contr
koz, emezan, e kavis eun deiz ar *Bar-
saz-Breiz*, ha kement a blijadur a ge-
meris ouz e lenn, ma teskis ar pep
brasa anezan dindan envor. D'al leor-
ze, evel meur a Vreizad, ez oun dleour
ma karan Breiz ha he yez. »

Ho trugarekaat a ran, Aotrou Re-
ner, da veza roet din an tu da zis-
plega an dra-ze e brezoneg, penn da
benn ; er brezoneg emañ ene hor bro,
eun enor eo deomp ober gantañ ; eur
benveg eo eus ar re wella evit ski-
gna etouez ar re yaouank an traou ne-
vez a bep seurt. Va zesteni beo a
c'hellan rei deoc'h : evit kaout tud
yaouank ampart ha digor o spered,
ar gwella hent eo mont da gaout ar
vrezonegerien rik.

Degemerit, me ho ped, Aotrou Re-
ner, va gwella ha doujusa gourc'he-
mennou.

Ijiner ar Maeziou.
Y.-L. BECOT,

(1) Gwelit e *Kroaz Breiz* ar pen-
nadou : « Gwechall e Kerwenn ».

Achu gantan e studi e skolaj Sant-
Charlez, e Sant-Brieg, e voe, e Skol-
Veur Roazon, unan eus diskibien kenta
Jozef Loth war ar c'hembraeg hag ar
brezoneg, araok beza e-unan eur mestr
dispar war ar brezoneg.

Re zister a yec'hed evit beza kelen-
ner, koulz hag evit ren milin baper
e dad, ec'h en em lakeas, en hanv,
da redek hentchou Leon, Treger ha
Kerne, en eur zastum, gant eur fono-
graf, toniou kanaouennou Luzel, a zo
bet tennet diwarno eul leor kaer gant
Maurice Duhamel.

Er bloaz 1898 e savas *Kroaz ar Vre-
toned*, moulet bep sizun e brezoneg
penn da benn, a badas betek ar bloavez
1920. Ar gelaouenn-ze a voe eur skol
dispar evit kalz skrivagnerien yaouank,
koulz hag evit al lennerien.

Fransez Vallée en deus savet al leor-
iou gwella a zo, hag a vezo c'hoaz
epad pell amzer, etre daouarn kement
hini a fell dezan deski mat ar brezo-
neg : *La grammaire bretonne en qua-
rante leçons*, bet admoulet 10 gwech ;
Le grand dictionnaire français-breton,
leor a 800 pajenn, ennan kement ger
brezoneg implijet e-touez an dud, ha
kalz re nevez krouet gant an oberour
evit komz eus pep tra e brezoneg ;
*Supplément au grand dictionnaire fran-
çais-breton*, ennan tost da 700 pajenn,
embannet gant F. Vallée bloaz hepken
araok mervel, evel eun testen eus la-
bour e gozni evit ar brezoneg. Ouspenn,
kenlabouret en deus ive gant E. Er-
nault ha Meven Mordiern evit sevel

leoriou all a bouez bras, evel *Notennou
diwarbenn ar Gelled Koz*. E-touez ar
Vretoned kar-o-yez, ne gaver ket hag
o dije kaset da benn, gant ken nebeut
a yec'hed, eul labour ken dispar evit
amzer da zont ar brezoneg.

Bloaveziou diweza Fransez Vallée a
zo bet frealzet o welet tud desket
Breiz o trei muioc'h-mui ouz ar bre-
zoneg, hag o lakaat digeri dezan dor
ar skoliou, ar skolachou hag al liseou,

da c'hedal ma vezo digemeret er bac-
calauréat, hep dale moarvat.

Eur c'hristen mat oa ive Fransez
Vallée, oberiant ha didabut. En devez
ma voe sammet trumm gant ar maro
en doa nevez resevet e Zoue, evel da
bep gwener kenta ar miz.

Lennerien *Kroaz Breiz* o dezo eur
zonj en o fedennou evit rener kalonek
Kroaz ar Vretoned.

F. F., Roazon.

**Setu amañ penaos e komprenas F. Vallée e glevied hag e varo :
diskouez a ra donder e spered kristen.**

**Breudeur Kliañvourien, n'ankouacmp
Meuli Jezuz a skuiñ warnomp
Puilhder stank e vadeleziou,
Bez benniget, o Poan zantell!
Penn-an-hent vit mont da vervel...
Mervel'vel ma varvas Jezuz.
Heñ, avat c'houzañvas euzus,
'Kreiz malloz e vourrevien drouk :
Ha ni 'varv en eur gwefe bouk,
Frealzet-flour gant ar bedenn
'Zav diwar kalonou kristen.
Krizder, klevied, loes (1), anken,
Marol ! Vidomp n'oc'h netra ken
F'en deus, kent, gouzañvet Jezuz
War ar groaz eur maro skrijus.
Breudeur klanvourien, kanomp lid
D'ar grasou a ro dimp dellid (2).
Lid eta d'ar c'hieñved garo ;
Ha dreist pep tra, lid d'ar Marol !**

Fransez VALLEE (15-2-45).

(1) Loes = poan, e Treger (eus ar c'hembraeg, lloes).

(2) Dellid = gounidegez a « veritou ».

GALV D'AR VADELEZ.

Bez' hon eus bet chomlec'h pemp Breizat yaouank o chom pell diouz o
bro hag a garfe degemer *Kroaz Breiz*. Met diarchant int.

Goulenn a reomp ho sikour evit priz eur goumanant d'ar broiou estren
(400 lur) pe eul lodenn anezi d'an nebeuta. Ma teu muioc'h a arc'hant eget
priz ar 5 koumanant-se, e kasimp ivez d'an dud yaouank al levriou studi a
c'houlennont.

Gortoz a reomp ho skoazell gant fisiañz, en o ano hag e ano Breiz,
Bennoz Doue !

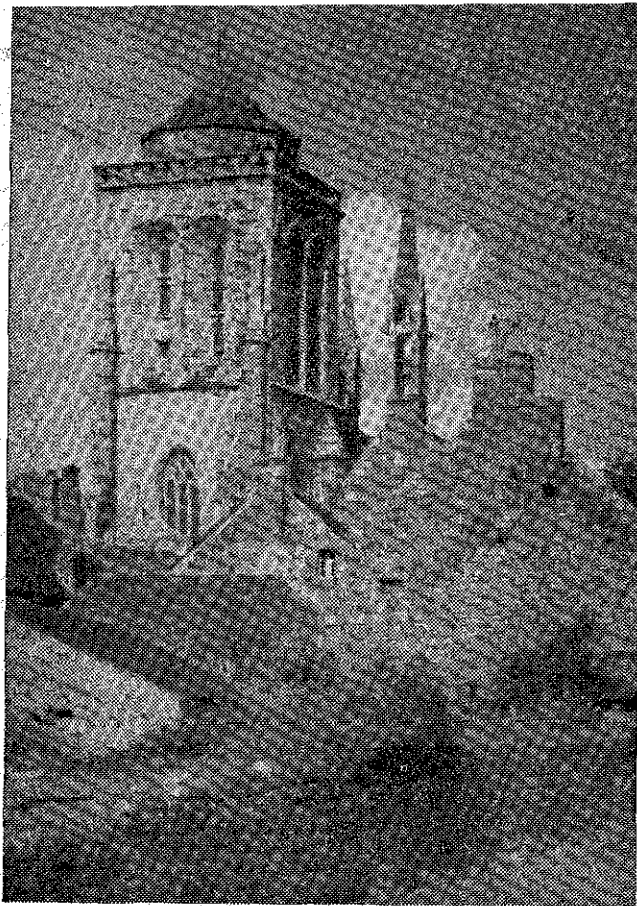
AL LIAMM

kelaouenn lennegel

Un niverenn 80 pagenn bep daou viz

Koumanant evit 6 niverenn : 600 lur

**Sekretour : P. LE BIHAN, 1, Avenue Marceau
TRAPPES (Seine-et-Oise) — C. C. P. 5349-06 Paris**

BLEUN- BRUG

Lokornan Kerne

6-7 a viz Eost 1949

Goude Bleun-Brug Kastell-Paol, warlene, *Kroaz Breiz* a skriva : « Setu nevezet ar Bleun-Brug ! Er bloaz a zeu e raint kaeroc'h c'hoaz, ha brasoc'h ». Kement hini en deus bet an eurvad da gemer perz e Bleun-Brug Lokornan 1949 a aŋzavo n'o deus ket Renerien ar Bleun-Brug c'houtet war o ger. V-unan am eus klevet Bleun-Brugerien goz o lavaret : eus kement Bleun-Brug am eus bet tro da welet, hag hep ober gaou ouz hini ebet, hemañ eo en deus dibradet ar maout ! »

Koulskoude, labour ar Renerien a zo bet diaesaet gant kleñved hir ar Renier-meur, an aotrou Liberal, a dapas e fall dre ar skuider dastumet warlene : emañ bremañ pell diouz e gêr o sevel e yec'hed a nebeudou. E galon avat a oa e Lokornan d'ar 6 a viz eost. Ra vo berz ar Bleun-Brug, e labour, eur frealzidigez evitañ, da c'hortoz ma c'hello dont adarre da gregi e paoliou an alar !

An aotrou chaloni Fave, person-arc'hbeleg Kastell hag aluzenner ar Bleun-Brug, eo en deus dalc'het plas an aotrou Liberal... En e gichen, ar stroll renerien o deus unanet o gouiziegezh hag o galloud da gas da benn ar gouel : Xavier Langleiz, Yann ar Minor, Breton, Bernard de Parades, Herri Caouissin, Visant Seite, Laurañs Stefan, Rene Kerlan ha Bernard Philippe, Y. Koroller ha Per Toulhoat... pep hini en deus poaniet, a wel pe a guz, sikouret gant Lokornaniz, dreist-holl an Ao. Maer, Herve An Henaff hag an dimezell Gait Coadou. Bennoz e ano an holl Vretoned, d'ar re o deus roet deomp ar gouel dispar-ze, ar c'haera etouez ar re gaer a ziduas Breiz en hañv-mañ.

Gwelloc'h eget warlene, Bleun-Brug Lokornan en deus sevenet an teir gefridi merket dezañ gant e reolennoù : ar studi, an dudi, ar bedenn.

Ar zadorn, 6 a viz eost, a voe, edoug an deiz, devez ar studi.

Kerkent ha dek eur, e sal ar patronaj, oa en em zastumet eur strollad founnus a studierien : beleien ha frered, leanezed, liked a bep stad, skouted ; dilhajoù marellet, enno tud bodet gant an hevelep c'hoant : ar youl da zeski. Servichet mat e vezint !

An aotrou 'n abad *Fransez ar Falc'hun*, kelenner ar yezou keltiek e skolveur ar Stad e Roazon, eo a zigor an abadenn. Komz a ra eus an dachenn

Laurañs Stefan, Rene Kerlan ha Bernard Philippe, Y. Koroller ha Per Toulhoat a zo e hini : *kelennadurezh ar brezoneg* er skolioù, dreist-holl er skolioù krenn, keñver ar gelennadurezh-se, petra a zo bet graet gant ar Gannaded vreizat evit kaout an aotre da gelenn ar brezoneg, ha dreist-holl peseurt mad a vo da denna eus ar brezoneg pa vezo digemeret er skolioù a leun ; studi ar brezoneg ne vezo ket hepken eur c'hounidegezh evit ar studierien war an dachenn vreizat, met c'hoaz eur zikour dispar da zeski ar yezou all : galleg, latin, gregaj, saozneg hag all ; rak eur benveg pinvidik eo, evit sperejou an dud yaouank, gellout keñveria an eil gant eben yezou disheñvel krenn, gant ma vezint sikouret gant mistri aketus da zizolei dezo lezennoù bras ar yezou. Hag an aotrou Falc'hun a ziskouez e-unan gant eun nebeud skouerioù penaos e c'heller sevel al labour-ze.

Eur beleg all, an aotrou *Loeiz ar Floc'h*, anavezetoc'h dindan e anv brudet a varz, Maodez Glanndour, a gemer goudeze ar gador. Hor c'hentelia a ra war eur gudenn karet gantañ, hag e gwirionez, eur mestr eo warni : an *arz-sakr*, E c'hoant eo heñcha ar Vleun-Brugerien, pa 'z aint da welet an diskouezadeg arz sakr, savet e mirdi Lokornan. An arz sakr, emezañ, n'eo ket hepken eun arz relijiel ; relijiel eo pa ziskouez traou kristen ; met n'eo sakr nemet pa vey en danvez lakaet dirak skiañchoù an den, buhez kuzet an Doue ne c'heller ket gwelet, hag a zo war eun dro, leun a vuhez ha divrall, gwirion, speredel, padus, gouest da veza anavezet gant an holl, n'eus fors peur hag e pelec'h e vefent. Kement-se a zo gwir evit an ilizou, ar skeudennou, an taolennou, ar c'han, ar sonerezh... Da skouer, eun iliz ne vezo arz sakr nemet pa vez ive, evel Doue, buhezek ha diazezet mat, gwirion, merket enni sklerijenn ar spered, gouest da leunia a levez kalon an den a-dreuz ar c'hantvedou... Loeiz ar Floc'h a ziskouez goudeze, dre skouerioù dibabet etouez an traou a zo berniet e mirdi Lokornan, pegement eo gwir ar reolennoù-ze, ken alles ankouna-c'haet en hon ilizou abaoe kant vloaz. Eul labour bras a zo da ober en hor bro, evel e lec'h all : kas er maez eus hon tiez sakr savet ken kaer, an traou didalvez, skañv, re dener, mistr ha treut, divuhez, berniet enno dre nebeut a evez : ar c'hantved diweza, daoust ha n'eo ket hini ar skeudennou morlivet ha marc'had mat, deuet eus stalioù Sant-Sulpis e Paris ? Ret e vefe d'an holl Vretoned pleustri war ar gwirioneziou-ze, evit paraa da vat o ilizou eus ar c'hleñved heugus kouezet warno : ar bernioù traou lintrus didalvez, leun a c'hevier.

Eveljust, an displegadenn-mañ ne voe ket atao aes kenañ da heuilha evit an holl, daoust d'an aked a gemeras ar prezegez da stalia fraes e venozioù. Met ma ne vefe studiet atao nemet traou aes, ne ve ket desket kals a dra kennebeut !

An hanter devez goude kreisteiz a voe implijet war tachenn ar Bleun-Brug evit ar bloaz-mañ : *enori ha bruda Kervarker*, hag e oberou, evit lida 110et bloavezh ar *Barzaz-Breiz*, moulet er wech kenta er bloaz 1839. Ar brezel en doa miret d'ober gouel ar c'hantvet bloavezh.

Yeun ar Goff, noter e Gouezec, a roas ar brezegenn genta, e lec'h an aotrou Cornic, medisin Douarnenez, dalc'het er gêr gant ar c'hleñved. Gouenn a reas digarez da veza ranket sevel e labour re vuan, met, evit doare, darn eus an dud a c'hell labourat buan... ha mat ! Displega a reas da genta *buhez Kervarker*, pe Hersart de la Villemarqué, ganet e Kemperle e 1815, ha marvet er bloaz 1895. Breizat kalonek ha taer en e yaouankiz, Kervarker a embannas e oberenn vrasa, ar *Barzaz-Breiz*, e 1839, prestik goude m'en doa echuet e studioù ; diazezet gant an oad, ec'h en em droas war studi ar yez hag an istor, ar pezh her c'hasas d'an « Institut » ; war e vloaveziou diweza, e kollas e lañs, dre abeg ar brezel, hag hini an tabud a gouezas warnañ abalamour d'e oberou, hep klask en em zifenn.

Goude beza komzet eus an oberour, Yeun ar Goff a zispleg deomp, dre vras, roll oberou Kervarker : kals levrioù en deus skrivet ; met an hini en deus gounezet ar muia brud evitañ hag evit ar Vretoned eo, hep mar ebet, ar « Barzaz-Breiz », anavezet dre ar bed abez. Bez' ez eo eur renkennad kanaouennoù ha gwerzioù poblek, e barzoniezh, hag a zispleg istor ha furnez Breiz adreuz ar c'hantvedou.

An aotrou chaloni *Batany*, person Sant-Vaze Gemper, ha gwechall kelenner e skolaj Lesneven, en em gargas da rei deomp brasoc'h anaoudegezh eus ar « Barzaz-Breiz », epad eun eurvez a skol plijus, graet gant eun den a vicher.

Petra eo ar « Barzaz-Breiz », emezañ ? Danvez dastumet gant Kervarker, evel ma lavaras, pe skrivet a benn gant an oberour, pe danvez dastumet ha kempennet gantañ ? N'ouzer ket re vat, ha moarvat ne vo gouezet morse.

Met petra ra ze ? Ar pezh a-ra talvoudegezh ar « Barzaz-Breiz » eo an doare dudiuz m'eo renket ennañ ar c'hanaouennou, n'eus fors eus pelec'h e teuent : pep hini anezo a zo eun daolennig, savet mat hervez reolennou al liziri-kaer en holl broioù : eun talbennig evit loc'hat ha displega dre vras danvez ar skrid, eur c'horf saourus ha gweñv, hag eur glozadenn berr kenañ ; adreuz an holl linennou, eul lusk a varzonezh, hag eur spered atao fresk... Eur blijadur eo heulhia ar mestr-kenner a zikour e zelaouerien da gompren mat ar gentel en eur gana dezor bep an amzer unan pe unan eus taolennou ar « Barzaz-Breiz ».

Pa echuio, pep hini a c'hell kemer da wir barnedigezh ar skrivagnerezh gallek, George Sand : « Le Tribut de Nominos (unan eus pennadoù ar « Barzaz ») est un poème de 140 vers, plus grand que l'Iliade, plus complet, plus beau, plus parfait qu'aucun chef-d'œuvre sorti de l'esprit humain. »

* * *

Goude ar studi, plas d'an dudi !

Dindan porched iliz Lokornan, ez eus savet eul leurenn goad. Kerkent m'eo debret koan, eur sklerijenn skedus a bar war an iliz, war an tour : iliz sant Ronan a zo evel eun tour-tan a zach etrezek ennañ holl dud ar vro. Du eo plasenn Lokornan gant an dud, start-start en o zav ; ha c'hoaz eo re vihan ar blasenn : kals a rank chom war an hent bras a sko dirak ar porched.

E kichen an iliz, en deñvalijenn, setu c'hoaz eun auto zu : hini ar B.B.C. pe ar radio eus Londrez, deuet amañ gant ar binvioù ret evit treuskriva bremaik war ar c'hoar, ar c'hanaouennou a gouezo eus al leurenn, hag a vo skignet diwezatoch gant Radio-Londrez !

« KANOU EN NOZ ! »

Eus porched an iliz, ar c'han a red, hep dismegafis d'al lec'h sakr, rak kanaouennou Breiz a zo sakr hag a zegas ar bedenn e kalon an den.

Renet gant an ao de Parades, ijiner gouiziek ar gouel, setu ar ganerien o kana, a-unan pe a stroll, kaerderioù hor bro.

Pevar ganer Radio-Quimper eo a zigor an abadenn, gant « Alan al Louarn », « Sav, Breiz-Izel », « Luskell va bag » ha « Gwerz Penmarc'h ».

War o lerc'h, Xavier Langlais a ro da glevet unan eus e varzonegoù : « Ar Brini », tennet eus e levr « Kanou en noz », a roas e ano d'an nozvez-mañ. Gant an oberour, e skriber o welet ar brini du o kaogal hag o tismantri an eost nevez taolet en douar gant an hader... Skeudenn ar stourm gouzafivet gant Breiz evit degas da vat eun eost, hadet mat, ha n'en deus ket gallet darevi c'hoaz.

Gant kanerien Poullaouen, ar Beon ha Ropars, ez omp kaset war menezioù Breiz-Izel da zelaou ar c'helou mat, « Ginivelez ar C'hrist », evel gwechall ar bastored war menezioù Bethleem. Dont a ra ganto « Galv an Aelez d'ar Bastored », eul lodenn eus « Ginivelez Poullaouen », kanet ha korollet a bell zo er barrez-se... Amañ emaoimp e kreiz ar c'han poblek, ha sklaer eo o deus kavet ar ganerien hent ar c'halonou pa glever ar strak-daouarn ker founnus a zav goude o c'han.

Setu bremañ o sevel war al leurenn, evel eur brifisez e kaoñ, eur vaouez, gant gwiskamant-kaoñ hor bro : Mona Kerys eo, ar ganerez vrudet, anavezet mat abaoe Bleun-Brug Kastell gant ar Vretoned. Gant he mouez doun ha leun, ken fromus, e kan « Me zo ganet e kreiz ar mor », « Pa deu an noz », « Kousk, Breiz-Izel », ha « Gwerz Dahut », lonket gwechall er mor, ahont e bae Douarnenez kousket bremañ war he freiz, dindan sklerijenn al loar-gann.

Skouted ha Skouted Bleimor a gendalc'h an abadenn gant kanaouennou e peder mouez : « Ganet eo Jezuz », « Toutouig, la la », « Luskellerez » hag « An teir zeizenn », kan gwenedek.

Ar ger diweza a vezo da Ganerien ar Groaz-koad, eus iliz-veur Sant-Brieg, renet gant o c'hure an ao. Coat... Eun dek ha tri-ugent a wazed, paotred yaouank ha bugale, holl gwisket gant kampsou gwenn, a zav war al leurenn : eun dudi d'an daoulagad gwelet eur seurt bodad tud gwenn sklerijennet a leun dindan porched Lokornan, dudiuzoc'h c'hoaz d'ar skouarn a glever anezo o kana « An Anjelus », « Itron-Varia ar Follgoad », tennet eus ar Barzaz-Breiz, « E tal ar c'halvarioù », hag evit echui, eur c'han latin, en enor d'ar Zent merzerien : « Gaudet in caelis » (laouen int en neñvou), kan galloudus a gemmesk mouezioù pouñner ar wazed, en dounder, gant mouezioù skiltr, uhel-uhel, bugale ar baradoz.

Emañ dare an eneo evit ar bedenn. An Ao. Fave a bed an dud da lodenn ziweza, gouel ar zadorn : prosession ar goulou etrezek menez Sant Ronan, e lec'h ma vo layaret an ofereñ hanter-noz. « Bremaik, emezañ, goulouennik ar feiz en hon daouarn, ez aimp, gant poan, evel a dreuz ar vuhez-mañ, etrezek

menez an aotrou Doue, ar Baradoz, e lec'h ma vo evit hon heñcha, eun tantad enaouet war ar menez. »

Wardro unnek eur hanter e kuitaomp bourk Lokornan, e prosession. Eur sklerijenn dous a bar en noz : azloc'h hor penn, eul loar wenn, diffiv ; e teid an hent, e respont dezi millerioù a c'houlouennou bihan, buhezek, o krena dindan eun avel flour : ouz kostez menez Lokornan e krap, goustadik, eun naer lugernus, ouspenn eur c'hilometr hirder dezi. Ar re genta, e penn ar brosession, eur wech degouezet gant hanter ar menez, o deus eun taol lagad dispar, pa zellont a dreñv o c'hein : eur ster a dan o tisken eus an dorgenn ; pelloc'hik, bourk Lokornan, gant e dour sklerijennet ; duhont, er peilder, ar mor bras, gant e dourioù-tan a bep liou, a-dreñv bae Douarnenez, ha chapel Santez Anna ar Palud... Ha bremaik, e bolz an neñvou, tost deomp, gouleu eur c'harr-nij a zeu da beurechui an daolenn, gant an tantad enaouet war ar menez gant Skouted Bleimor.

Sevel a reomp d'ar menez, da Blas-ar-C'horn, unanet gant Sent Breiz : santez Anna, sant Ronan :

« Mirit en han' Doue
Hor c'horf hag hon ene. »

Kantik sant Ronan, galloudus, a lavar feiz ar bobl hag he c'harantez ; bep an amzer, eun dizenez chapelad. Ha pa vez re denn ar zav, taboulinerien Lokornan a ro amzer d'an dud sioul da denna o alan.

Abenn hanter-noz, emañ bodet an holl, a vilierou, war ar menez, demdost da japelig sant Ronan ha d'an tantad, en dro d'eun aoter savet war lein an dorgenn, er maez : ar bobl kristen a zo o vont, e sioulder an noz, da ginnig da Zoue war ar menez ar Zakrifis santel a lidas da genta ar C'hrist war menez Kalvar.

A-unan gant ar beleg ouz an aoter, an holl a bed, a gan, sikouret gant komzoù an aotrou Fave a zispleg lidou an ofereñ hag a heñch ar bedenn. Goude an aviel, Maodez Glanndour a zastum, e berr gomzou, holl c'hoantou ar Vretoned evit o c'hinnig gant re ar C'hrist... Ha bremaik, ouspenn mil den a zegemero korf ar Zalver er gomunion.

Nozvez santel, c'houek d'ar c'halonou : lodenn gaera ar Bleun-Brug, a lavaro meur a hini ; hag evit gwir, doujañs an noz d'ar C'hrouer holl-c'haloudek a c'hounit buan kalon an den, trubuilhet re alies gant safar an deiz !

Emañ echu devez kenta ar Bleun-Brug. Lokornan a gousk bremañ, sioul, o tastum nerz evit gouel bras ar zùl.

(Da genderc'hel.)

Y.-F. AR FALCHUN.

Komzou eun Eskob breizat

« Chers compatriotes,

« Estimez-vous comme Bretons ! Ce nom, quand il est bien porté, est un gage d'attachement aux croyances chrétiennes, de fidélité aux pratiques saintes et de constance dans le sentier du devoir. Tenez à vos usages, à vos costumes, à votre vieille langue. Et nous ne parlons pas ici en littérateur préoccupé de questions philologiques, ni en artiste épris de formes pittoresques, mais en évêque convaincu par l'expérience et la raison, de l'étroite liaison qui existe entre la langue d'un peuple et ses croyances, entre ses usages et ses mœurs, entre ses habitudes et ses vertus. »

An Ao. GRAVERAN,
Eskob Kemper.

KELEIER...

— Laouen omp o kemenn deoc'h ganedigezh eur plac'hig :

— Ganet eo

MARI-ANNAIG.

RONAN,
mab Abel OMNES, e Plougoueskant,
Youenn OLIER,

Kistreberz, Bro Wened.

Yac'h ar vamm hag ar bugel.
Gwella heñvou « Kroaz Breiz » d'an
daou vugel !

teñzor an dintin goz

Fañchig, pennher Kervrueg, a zo, goude kuls poan, kousez war an teñzor kuzet gant e dintin goz, Annaig, aet da Anaon; her c'hredi a ra da vihana; rak, betek-hen, n'eus deuet añ eus toull ar maen-forn, nemet nozelennou.

Eur youc'hadenn a levez e zavas eus kalon ar c'hañfard en eur ober eur seurt kavaden : an dintin Annaig a oa ar c'hiz ganti da respont d'he niz ha d'he nizezed, p'en em gave hini pe hini anezo da c'houlenn outi e pelec'h edo he zeñzor : « Klaskit, klaskit, mat, bugaligoul ! Ha pa viot krog er bod beuz a zo ouz e ziuall ouz an drouk-sperejou, e c'hellot lavaret, hep aon da fasia, emaoch kousez warnañ... pe dost... »

Tenzet an tammig estlamm ganti ar youl en doa da grabanata loeized aour ar guziadenn, e lakeas adarre Fañchig e vrec'h e lec'h m'oa bet ouspenn ugent gwech abenn bremañ. E graban a glozas start war eur guchenn beziou trouzus... ha dao d'al laez, da zilouedi !

Pebeuz kerseenn ne dapas ket ar c'houeriad o welet eun dornad nozelennou (be bontou) gwer-louet o tont, e lec'h peziou aour, eus an toull luk ha leiz, da sklerijenn an deiz ! Hag eur zulbedenn c'hroz dare da darza war e vuzell c'houero, e kendalc'has ar furcher ganti al labour en doa bouc'het : poan en doa o kredi e vefe bet e voereb koz gouest d'ober kement a c'hoap ouz he niz ; daoust da-ze, kollet en doa hogozik-holl ar fiziañ en doa dalc'het betek neuze da gaout an teñzor a roe dezañ kals a boan hag a breder.

Tennet kuit ar gwiskad nozelennou gwer-louet, e santas bized ar paotr imorek eun dra bennak a flour.

Teir loer goz eo ez oant, teir loer maouez, hag a zebante beza leun, pegwir e choment en o zav, an eil e keñver eben, hep na vije netra ouz o harpa. Ha Fañchig avat, hep chom da dorta, ha dao ha kregi en unan anezo hag he zenna er maez hep kredi zoken sellet peseurt a oa enni, ganti aon da goueza adarre war nozelennou. Dinec'h e c'helle beza, rak an teir loer c'hloan a oa leun a beziou loeized-aour, loeized-aour hag o defe degemer e kement bro a zo er bed.

Ar c'henta tra a reas ar c'hañfard, eur wech ma voe graet gantañ e gavaden eo lakaat tra pep tra el lec'h m'en doa o c'havet, da lavaret eo lakaat en o lec'h koz, en dro, an aour, an nozelennou, ar bodoù kelen ha beuz... hep ankounac'haat da stanka mat an toull warno goudeze. Eno edont brao. Ha gwall dano e vefe fri al laer hag a vefe deuet abenn da zivinout, dre ar c'houez anezo, e pelec'h edont grounnët.

Fañchig, re brederiet ma 'z oa o c'hloei e gavaden brizius, ne welas ket an distera skeud eus an hini a

yeas, ganti tiz, ebioù dezañ, hag a zeuas war e zourrou, da gichen toull moger ar c'holomdi evit gouzout petore labour a rae eno. Tra ! Rak paneve-ze, a c'hellit kredi, n'en dije ket bet adlakaet en teñzor el lec'h m'en devoa e gavet.

Poent merenn en em gavas, hag ar pennher yaouank, savet pinvidik en eun taol kont, a zebras hag a evas e walc'h a yod hag a laez, hep disvinta netra ebet diwarbenn ar pezh oa bet oc'h ober e kerz ar vintinvez latarek-se.

Ha Yann ar Fur da lavaret etre diou c'henaouad yod gwiniz-du :

« Da c'houde merenn, am eus aon, e rankimp ober gouel-grañch adarre, Fañchig ! emezañ, endra ma selle talarek ar c'houeriad paour ouz e genderv pinvidik.

— Keuneud a zo da faouti, ar sternajou a c'houlenn beza lardet, ha kals binvioù o deus ezomm da veza troadet », a respontas ar pennher.

Hag an daou gouer ha dao d'al lab, da ober eun tamm aoza d'ar mirri, d'ar paliou ha d'ar filc'hier.

Da genderc'hel

AB-SULIO.

GWECHALL E KERWENN

AN EOST

N'eo ket savet an heol p'emeur krog da vedi, e park an atil.

Er penn kenta, ar mevel bras, goude beza klasket tro war an ed stoket, c'ho deus digoret troc'h. Kas a ra gantañ eun trankad a dri pe bevar baz ledander. War e lerc'h, ar vederien all a gemer pep hini diouz e nerz, evit gellout kerzet da heul.

An dud, daoubleget, ne baouezint mui da zistropa : eul labour skuizus meurbet.

An heol o sevel a ziskouez e vezo devez kaer ha tomm :

« Ruiz pa guz, gwenn pa zao,

Sur a amzer vrao. »

C'hoarzin a ra an alc'houeder o sevel lizhin hag o tiskenn en oabl glaz.

Ruilha a ra ar c'houezenn : pounner eo ar skuizder ganti an daoublega izel hag an dougenn drammoù... An heol bero a skaoto. Goude-hemenn Per a zo : ober dremmen bihan, diou a vezo lakët da ober eun hordenn : puhanoc'h e sec'hint. Ar gwella labour eo.

Merched ha bugale a ro bep an amzer o falz d'ar wazed : rak ne ouzont ket lavigat ar maen-lemma. Klevet a raint alies : « Lak da zorn tost d'ar zoul. Ar falz hag he zroad a dle beza dougennet war neun ; beg ar falz hag he zroad a dle beza er memes uhelder diouz an douar ! »

Deveziou ha deveziou medi a zo da ober hep distag. Dare eo an ed e pep tachenn.

Abenn ar peur-ved, Mikael a ziskouezo roud e viz meud sanket e troad e falz ! Eun dra bennak eo !

Betek lein, an holl a jom da vedi. Goudeze, merched ha bugale a gav eur gefridi nevez. Dezo an endramm, trei da zec'ha mar bez ezomm, savadenna, hag en diwez, tostaat an erdin da Ber pa deuo da ober ar c'hakua-dou.

Pep tachennad a vez sec'het ganti evez, lakaet a zavadennoù a eiz hordenn evit meur a zevez, ha berniet er park.

Diouz ret, e vo lakaet an noz da astenn an deiz. N'heller ket beza abred en eost ! Pa deour d'ar gêr, an noz a vezo kousez, ar c'hilled-du o c'hour-nijal... Pet ha pet gwech e seller ouz bolz an neñvou, ouz ar stered, al luc'hed awechou.

Eur steredenn lostek a red en oabl a gleiz da zehou, pe eus an nec'h d'an traoñ. « Unan a zo kousez », eme eur paotrig. Kaer a zo dislavaret anezañ, e kendalc'h : « Sur ouñ ! Er prad aze eo kousez ! » Ar stered a gendalc'h da lugerni ; klaskit ar welaouenn, ar steredenn hanter-noz, sellit ouz ballou Sant Jakez !...

Gant eun amzer eus an dibab, ne dalv ket ar boan da gabalat, ar c'hontrol eo. Seul vui ma chom an eost dindan an heol, seul welloc'h e vo : ar greun a graz ouz o bod.

An dorna, dre gordennad, a echu er bloaz-mañ er Gervenn. Ar pezh a glas-ker eta eo paka an eost sec'h en o bern er park : adalek neuze e yelo war wellaat.

Seul vui e vezo sec'h an eost, seul aesoc'h e tishilio.

Chom a ra freilhous en tiegez : ganto e veze dornet gwechall. Peurliesas ne dalvezont ket mui. El pep karter ez eus eun dornerez hag eur maneñ dre gezek : c'houec'h pe eiz loan, stag ouz ar bannou, a lako tro en dornerez dre an ahel, ar rod vras hag ar ganell vihan... Saig, war al leurenn-greiz, a oar ganti e fouet poula ar c'hezeg ha lakaat boud en ardivink...

Karradou eost, degaset dre ma vez ezomm, a zo diskarget ganti ar vugale. Eur vaouez a zispak al liamm en eur deurel an hordenn war an daol. Eno, ar bouetaer a freuz an hordenn, lonket hep dale ganti an dornerez ha dishillet.

Dindan ar c'houfr, ar greun a gouez puilh, hep ehan. Ar c'holo, hejet ganti ar ficherez, a ya da goueza warzu ar bern kolo. Ar baotred yaouank a zo eno, ganti ar forc'h hir, war gorf o roched.

El karg ar wazed emañ an eost da gerc'hat, ar c'hezeg da sternia, ar c'holo da gas ha da vernia.

Ar merched, diarc'hen, a ra wardro al leur. Ar bern greun kousez dindan an dornerez a vez sachet kuit ha strinket war al leur ganti eur rastell-aod. Neuze ez eus krog da zibella, rozellat ha skuba piz, araok al leuriad nevez. War eul liñser e vez kaset ar greun d'ar c'hrañch.

Gant pevar garrad e pep roulladenn, ha pemp roulladenn e pep devez, e vo distag abenn disadorn.

Lorc'h en dud o klevet son ar *peur-zorn*, hag o kemer neuze eur pred-friko. Poent eo, neketa? Kals poan a zo bet... Hogen an eost a rento brao: wardro pemzek kant lîr winiz ha daouzek a gerc'h dre zevez arat. N'eus ket da glemm!

Ar gwiniz a vo c'hoaz dispaket en heol, war al leur, meur a wech, ha kemmesket gant an treid e kreiz an tommder. Ar miliner a deuio da lavaret peur e vezo kraz mat. Neuze ne vezo mui nemet trei an nijerez (pe wenterez) evit dispartia ar pell hag ar bouldrenn, ha dastum ar greun mat ha naet evit ho lakaat ebarz an arc'h.

Peure'hraet an eost gwenn, setu ar poent da ober ar *gweleou fresk* evit ar bloaz. Eñn, abadenn hounnez! Tro da walc'hi, da skuba an ti eus an nec'h d'an traoñ, da gempenn pep korn, da stanka an toullou razed...

Beunet e vez kolo, ha lakaet eur gwiskad er gwele war ar c'hoad a ra leurenn. Ar pell-kerch a zo gwentet; ar golehedou, ar pluenkou a vez leuniet, evel soroc'hellou. Mar deus re, ar peurrest a vo gwerzet e marc'had ar pell e Ploueskad, d'an Arvoriz ne eostont ket a gerc'h.

Al lîfseriou gwenn-kann, gwalc'het pell zo gant Soaz, a c'hed implij. Re-nevezet e vo war eun taol ar stal abez: ti hag arreubeuri.

En nozveziou kenta eo ret dilamm ar sol diwar ar gwele. Ar c'holo hag ar pell a zav betek an nec'h. A hed an daouzek-miz da zont, e kozint!

An dornerez a zo chomet war al leur. Mareou foar Vaze, e troio adarre evit ar *gwiniz du*. Kals pe nebeut a winiz du a vez atao er gwaremmou: arabat e vankfe ar fars hag ar c'hram-pouez.

Goudeze hepken eo echu an dorna. An dornerez a vezo renket, stok-ouz ar mane: treuzennou dindan ha tro war dro, eur gwiskad strouez ha kolo war gorre. Ac'hale d'an eost a zeu, ar glao ne yelo ket betek eno.

An deiz a ya war werreat hiviziken. Ar *gwennilied* en em zastum arak mont kuit: ragachat a reont kene-trezo. Diou vihan, kouezet eus o neiz, a zo war al leur: n'hellont ket dibrada. Krogit enno evit o zeurel en er emaint barrek. Ne vank d'ar wennili nemet kaout er dindan he diouaskell.

Warzu ar broiou tomm ez eont, hep ankounac'haat o neiz: anaout a reont o zi, e garet moarvat.

Eñn devez, Per, o vont da Gastell, a gemeras gantañ eur wennili e Kerwenn. E Kastell, e skeud ar C'hreizker,

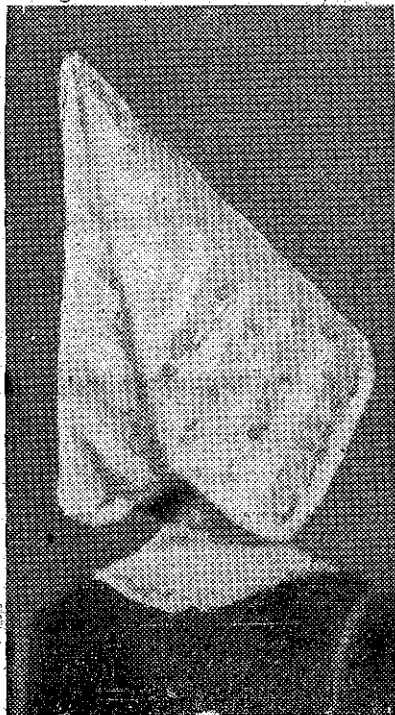
e laoskas al labous da nijal... Hep dale, ar wennili, o skei gant tiz warzu ar gêr, a oa degouezet e-grafich Kerwenn, war he neiz, hep aon rak an dud a oa eno oc'h ambludi gwiniz du.

Bremañ e vez graet al labour war ar strakik: distroba diouz an eost, kempenn ar berniou kolo, gorrenn al loste-najou... Echu an deveziou hir, da labourat betek an noz tefival! Ar pleg a vezo buhan kemeret, pa vezor o c'houzera pe o tenna patatez, da guitaat ar park pell arak kuz-heol, pas astenn skeud ar gwez war an douar.

Loar ar « jarreatourien » a zo evit an dud da ziloja: e Kerwenn, he sklerijenn gaer a vezo didalvez.

H. GREFF.

Lenmit bep miz « AR SONER », kazetenn BODADEG AR SONERION, e brezoneg hag e galleg. Kuzulioù d'ar sonerien, tonioù nevez, kanaouennoù, kuzulioù ha fentigelloù a bep doare a gavot ennan. Polig MONJARRET, avenue de la Gare, Carhaix, C.C.P., Nantes 1436-15. Ar skouerenn 35 lur; ar c'houmanant 400 lur.

EN EUR BARREZ A VRO LEON

D'an trede sul a viz eost, p'edo an ed o wenna er parkeier, PLABENNEG he deus bevet unan eus an deveziou kaera a oufe beza roet d'eur barrez kristen da vev.

Dirak an aotrou 'n Eskob, eun niver bras a veleien hag eur bobl a barri-zioniz, pemp eus bugale ar barrez a zo savet asamblez ouz an aoter evit trugarekaat Doue da veza o dibabet, a douez o c'henvroiz, da labourat e park an eneou.

Tri anezo, beleien yaouank, levezet skedus an nevez amzer o para war o zal, a rae gouel o oferenn genta. An daou all, daou veleg aet war an oad, levezet pinijennus an eost o tridal en o c'halon, a rae gouel o oferenn hanter kant-vloaz: diou ero o vont da benn e park an Ao. Doue, teir nevez o tigeri: skeudenn dispar eus padus-ted an iliz hag he yaouankiz!

War ar pemp beleg, daou visioner, merk beo eus feiz kreñv eur barrez hag he deus klevet mouez ar Mestr:

« It, ha prezegit d'an holl boblou! »

Parrez eurus ha benniget gant Doue:

« Kartier santel demeus a Vreiz:

Lec'h eo chomet birvidik ar Feiz. »

Kaer oa ar bourk gant an tiez fichet ha kinklet a c'hlassez. Kaer plasenn vras an iliz, goloet a dud arak an oferenn-bred. Kaer ar pemp beleg, gant o dilhad oferenna, daoulinet dirak ar porched, o pokat d'ar groaz a ginnige dezo an Ao. 'n Eskob. Kaer ar bro-sesion gant ar muzikou, ar pannelou, ar c'hroaziou, o tremen dre ar bourk evit mont d'ar patronaj. Kaer al leurrenn-goad savet da zegemer an aoterioù. Met kaeroc'h c'hoaz an oferenn-bred, gant ar pemp beleg oc'h ober ar memes jestrou, o lavaret asamblez ar memes komzou, o nevezi asamblez mister bras silvidigez ar bed.

Piou, dirak seurt taolenn, n'eo ket skoet e galon, ha n'en deus ket santet an dañloù o c'hlebia e zaoulagad? Predig amzer eus ar vuhez, a vije bet karet derc'hel a zav, hag a nijas ker buan, evel pep tra war an douar-mañ.

Epad an ofis, urziet ken mat, diou

vouez helavar, hini an tad Pennec hag hini an Ao. 'n Eskob, a zavas evit kreski c'hoaz levezet santel ar c'halonou ha rei d'an holl ar c'hentelioù a zere ouz ar gouel. E daou c'her e c'hellent beza dastumet: « Kristenien Plabenneg, stourmit evit ho feiz, poanig da viga ar vuhez kristen en ho familhou: war ar vuhez kristen hepken e tiwano hag e vleunio an danvez beleien ha leanezed he deus an iliz kement a ezomm anezo evit astenn rouantelez Doue dre ar bed. »

Rouez eo deveziou brao an hañv ha ne deu kourmoulen ebet da dreuzi enno an oabl. Diou gourdenn o deus treuzet oabl Plabenneg deiz ar gouel kaer: daou blas a oa gouillo, hini an ao. Person, dalc'het war eur gwele a boan; hini an ao. Guillerme, person Guimilio, a dlie lavaret ivez e oferenn hanter-kant vloaz, hag a oa bet galvet, nebeut deveziou arak, da vont da welloc'h bro.

Ra blij gant an aotroued Crènn ha Jozef Congar, gant an tad Roumier, an ao. ar Gall, aluzenner e Kemper, ha gant an tad Trebaol, holl lennerien « Kroaz Breiz », degemer gourc'hemennou kaloneka hor c'helaouenn vreizat.

L. B.

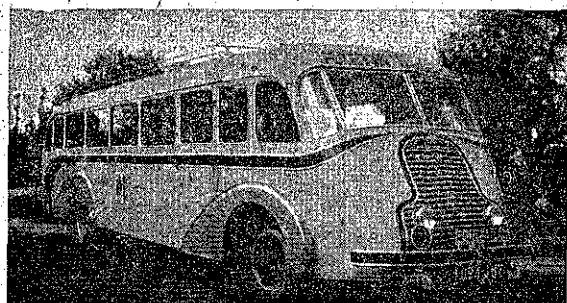
CABRAGE, CAPOTAGE, PATINAGE

SUPPRIMÉS PAR LA PREMIÈRE
REMORQUE AGRAIRE

adaptée en SEMI-PORTEE sur TOUS TRACTEURS — BASCULANTE sur trois côtés avec vérin
PRIX IMBATTABLES

BEVAN, constructeur, P.A. MBEUF (Loire-Inf.) — Tél. 51

QUIMPER **FAIENCERIE
HENRIOT** QUIMPER

TOUTES CARROSSERIES
INDUSTRIELLES & COMMERCIALES
"Métallique et Alliage Léger"

T U A L

TREDION
MORBIHAN)

TÉLÉPHONE : 6

"A SAINT JOSEPH"

325, Rue Léon-Gambetta. — LILLE (Nord)

J. GORRISEN, Tailleur diplômé

Toutes spécialités pour M^{les} les Ecclésiastiques

SOUTANES, PÉLERINES, MANTEAUX ROMAINS, etc...

BAS pure laine très solides : 350 francs

TRAVAIL SOIGNÉ — PRIX MODÉRÉS

ÉTABLISSEMENTS

Pierre CHANCERELLE

Conserves Alimentaires

(4 USINES EN BRETAGNE)

SIÈGE SOCIAL : QUIMPER

MOUSSEUX SUPÉRIEUR "Vve AUBIN"

Gwin-Spoumek Dreist

E gwerz e ti an holl Varc'hadourien-Gwin
dre ar Vro a-bez

LEORIEREZ SANT-KAOURINTIN

J. Guivarc'h mab

Straed Kereon, KEMPER

Téléph. 7-03

Levriou-skol

Pep tra evit ar skolidi
hag ar bureviou

Levriou-oferenn

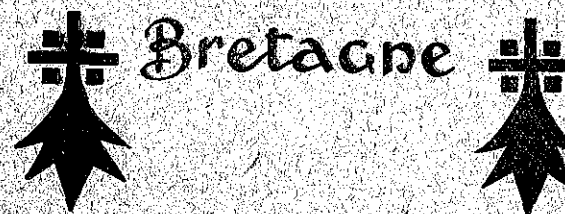
Levriou-kan

Levraoueg

Poupées. Broderies

Le Minor

Pont-Sabbé

Lans da Vicheriou ar Vro

Mark ar Berr "à la Ville d'Ys" (Ker-Is)

16, Boulevard Kerguelen (e-kichen ar Post). — KEMPER

Pour Tout
ce qui
concerne
la PHOTO

POUILLOT-EHANNO

PONT-L'ABBÉ — Téléph. 1-21

ON SE DÉPLACE SUR DEMANDE

POMMES de TERRE - GRAINS - ENGRAIS - FOURRAGES

Alain PÉRON

57, Rue Ernest-Renan, PONT-L'ABBÉ (Finistère) — Téléphone 24

LIBRAIRIE LE DAULT

16 bis, Rue René-Madec — QUIMPER

LIVRES - GRAVURES - ANCIENS & MODERNES
Tout sur la Bretagne

Achat de Livres (et de vieilles reliures)
se rend sur place à ses frais

Chapellerie JEAN LE DRÉZEN

RUE JEAN-JACQUES-ROUSSEAU, PONT-L'ABBÉ

GANTS • CRAVATES • BAS • NOUVEAUTÉS

TECHNIC-RADIO

ETABLISSEMENTS MICHEL CARIOU

15, Rue J.-J. Rousseau — PONT-L'ABBÉ

Toute la Radio

Téléphone 114

Imprimerie Centrale de Bretagne

EDITIONS
REVUES
PÉRIODIQUES

PROGRAMMES
TOUS TRAVAUX
COMMERCIAUX

36, Rue Richard-Lenoir, 36

RENNES

KIRRI-TAN AR C'HREIZKÈR

LAGADEC-RIOU

SERVIJ AKETUS ETRE ROSGO HA BREST
BEAJOU - EUREJOU

KASTELL-PAOL

POUR vos REMORQUES pour TRACTEURS
et ESSIEUX AGRAIRES

en tous Genres Fabriqués en nos Ateliers

Adressez-vous à la Maison

LE JOLY & FILS

44, Rue du Pont-Neuf - SAINT-POL-DE-LÉON - Tel. 55

PNEUS NEUFS ET RÉPARATIONS

Augustin LAURENT

KASTELL-PAOL

A c'hell kas da bep lec'h
Holl frouezou an douar - Frouez prim - Kaol bleunv
Artichaad - Ognon - Avalou-douar
(da hada kouls ha da zebri)
Kolo - Ludu

Tel. 134

POMMES de TERRE en GROS

Spécialités pour semences

CHOUX-FLEURS, ARTICHAUTS & FRUITS

Téléphone 2-33 (jour et nuit)

Boite Postale : 61

H. CAMBERLEIN & Cie

S.A. R.L. au capital de 200.000 francs
EXPÉDITEURS

SAINT-POL-DE-LÉON (Finistère)

Annexe : PAIMPOL - Téléphone 2-10

FORGE - CHARRONNAGE

MACHINES AGRICOLES

Jean-Marie RIOU

49-52, Rue du Pont-Neuf

SAINT-POL-DE-LÉON (Finistère)

CARROSSERIE EN TOUS GENRES

KOADACHOU EVIT AN TIEZ

ARREBEURIOU WAR CHOULENN - ARREBEURIOU-SKOL

S. CELTON

23 ha 25, Stræd Rozlère - KASTELL-PAOL

Tel. 250

EMPLACEMENT RÉSERVÉ
AUX ÉTABLISSEMENTS

HALPER & Cie

BORDEAUX

BEAUNE

(VINS FINS)

Graines
Fleurs Naturelles
Faïences
Couronnes

U^{lle} Hily
2, rue d'Arvor et 3, rue Pasteur
LANDIVISIAU Téléph. 6

LA COOPÉRATIVE FORESTIÈRE

BOIS DE CHAUFFAGE
GAZO-BOIS
ACHATS - VENTES

8, Place Saint-Michel, SAINT-BRIEUC
Siège Central : 34, Place des Lices, RENNES
Téléphone 55-75

Dans un cadre agréable...

Une table de choix...

Une cave renommée...

Restaurant GIRAudeau

(BAR PARISIEN)

13, Rue Jean-Jaurès, QUIMPER

Brezonég en ti